

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-64>

УДК 339.9

СОЦІАЛЬНИЙ ВИМІР ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ

SOCIAL DIMENSION OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT IN UKRAINE

Грамотнєв Віталій Едуардовичкандидат економічних наук, докторант,
Київський національний економічний університет
імені Вадима ГетьманаORCID: <https://orcid.org/0009-0009-2511-4649>**Hramotniev Vitalii**

Kyiv National University of Economics named after Vadym Hetman

Стаття присвячена дослідженню соціального виміру суспільного впливу прямих іноземних інвестицій (ПІІ) на прикладі їх зв'язку з рівнем бідності в Україні. Значну увагу приділено аналізу сучасних теоретичних уявлень про вплив ПІІ на скорочення бідності, а також огляду зарубіжних і вітчизняних емпіричних досліджень, результати яких часто суперечливі. У роботі широко застосований математико-статистичний інструментарій та сучасні програмні комплекси для виявлення кореляцій між параметрами ПІІ та показниками бідності. Досліджено гіпотези про кореляцію різних параметрів динаміки ПІІ та економічного зростання з переліком окремих показників бідності й добробуту. Виявлено двоспрямований Гренджер-причинний зв'язок між деякими з цих індикаторів за допомогою відповідних тестів. Запропоновано можливі інтерпретації отриманих результатів, які можуть бути корисними при формуванні економічної політики повоєнного відновлення, одночасно залишаючи значний простір для подальших досліджень у цій сфері.

Ключові слова: прямі іноземні інвестиції, соціальний ефект інвестицій, суспільний вплив інвестицій, цілі сталого розвитку, бідність, кореляція ПІІ та бідності, тест Гренджера.

The article presents study of the social impact of foreign direct investments (FDI), specifically focusing on their connection with poverty levels in Ukraine. It examines how FDI influences various social indicators to illuminate the ways foreign capital inflows affect the well-being of the population in a developing economy undergoing various changes.

Significant attention is devoted to analyzing modern theoretical frameworks regarding FDI's impact on poverty reduction. It also provides an extensive review of both foreign and domestic empirical studies, highlighting the diverse and often contradictory results found in existing literature. To substantiate the theoretical discussions with empirical evidence, the research employs a wide array of mathematical and statistical tools using modern software for data analysis. Techniques such as correlation coefficients and time-series analysis are applied to identify and quantify relationships between FDI parameters—like investment assets, inflows—and poverty indicators, including income levels.

The study formulates and investigates several hypotheses concerning the correlation between different parameters of FDI dynamics and economic growth with individual indicators of poverty and well-being. By exploring these hypotheses, the research aims to identify specific patterns and causal links that could inform policy decisions. Advanced econometric techniques, including Granger causality tests, reveal a two-way causal relationship between certain FDI parameters and poverty indicators. This finding suggests that FDI not only potentially influences poverty levels but that the state of poverty and economic well-being in the country can also affect the magnitude and nature of FDI inflows. Such bi-directional causality highlights the interdependent relationship between foreign investment and socio-economic conditions.

The article offers possible interpretations of the results. These insights provide valuable guidance for forming economic policies, especially in the context of Ukraine's post-war recovery efforts. By understanding the nuanced effects of FDI on poverty, policymakers can devise strategies that maximize the benefits of foreign investments while mitigating adverse social impacts. The study acknowledges the limitations and complexities of the research, leaving considerable space for further investigation to deepen the understanding of this critical issue.

Keywords: foreign direct investment, social effect of investment, social impact of investment, sustainable development goals, poverty, correlation of FDI and poverty, Granger causality test.

Постановка проблеми. Попри загальноприйняті погляди про те, що залучення іноземного капіталу сприяє економічному зростанню та покращенню добробуту населення, дискусії в наукових колах щодо взаємозв'язку між прямими іноземними інвестиціями (ПІІ) та рівнем бідності залишаються актуальними. Хоча теоретичні основи впливу ПІІ на скорочення бідності досить широко висвітлені, результати емпіричних досліджень демонструють значну розбіжність. Деякі з них вказують на позитивний вплив ПІІ на зниження рівня бідності, інші, навпаки, виявляють негативний ефект, тоді як третя група досліджень говорить про незначний або нейтральний вплив.

Суперечливі результати проведених досліджень самі по собі є вагомою причиною для подальшого вивчення питання взаємодії ПІІ та рівня бідності. Особливо це стосується України, де зазначене питання набуває додаткової важливості через наслідки війни, яка негативно відобразилася на добробуті населення й загострила проблему бідності. У свою чергу, ПІІ розглядаються як один із ключових чинників відбудови країни у постконфліктний період, при цьому подолання бідності буде одним з основних викликів цього процесу. З огляду на зазначене, на думку автора, ретроспективний аналіз впливу іноземних інвестицій на динаміку бідності в Україні, аналіз їх кореляції та з'ясування причинності є актуальними та необхідними кроками для розуміння шляхів подолання економічних труднощів у повоєнний час.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Закордонні джерела пропонують велику кількість та спектр досліджень різних форм суспільного впливу («social impact») ПІІ, особливе місце серед яких посідає вивчення впливу іноземного капіталу на динаміку бідності в країнах світу, до економік яких надходять ПІІ. Пошук наукових публікацій на порталі ScienceDirect за поєднанням ключових слів «FDI» та «poverty» видає близько 3,7 тисяч джерел. Переважна частина публікацій, автори яких відстоюють позитивний вплив ПІІ на скорочення бідності аргументують цей ефект через механізми ефектів «переливу», створення нових робочих місць і збільшення інвестиційного капіталу [1]. Втім, окрім ефектів «переливу», ПІІ спроможні забезпечити й інші переваги для економіки, що так чи інакше сприяють скороченню рівня бідності. Зокрема, ПІІ виступають в якості каналу трансферу сучасних технологій та додаткових обсягів зовнішніх інвестиційних ресурсів,

що є важливими передумовами для економічного зростання [2, с. 3]. Останнє, своєю чергою, відіграє ключову роль у зниженні рівня бідності [3]. Важливим є взаємозв'язок ПІІ з внутрішнім капіталом: чим більше іноземні інвестиції доповнюють місцеві, тим більше вони сприяють зменшенню бідності. Якщо ж ПІІ заміщують внутрішні інвестиції, результат залежатиме від того, чи зможе приплив ПІІ компенсувати це заміщення [4]. Ще одним фактором, що впливає на характер зв'язку іноземного капіталу та бідності є спосіб, який обирають закордонні інвестори для проникнення на місцевий ринок. Зокрема, "greenfield" інвестиції, тобто нові капіталовкладення, спроможні забезпечити приймаючій країні більше переваг, ніж злиття та поглинання [5, с. 265].

Результати багатьох емпіричних досліджень свідчать, що залучення іноземного капіталу може сприяти скороченню показників бідності у країнах світу, зокрема [6], [7], [8]. Проте, крім досліджень, які виявили позитивний вплив ПІІ на зменшення бідності, є кілька робіт, що показали зворотний результат. Наприклад, Ч. Хуанг з колегами дослідили вплив ПІІ на бідність у 12 країнах Східної та Латинської Америки в період з 1970 по 2005 років. Застосувавши середній дохід найнижчого квінтиля населення як показник бідності, вони виявили, що приплив ПІІ негативно впливав на зменшення бідності [10]. Ще одне дослідження з аналогічними висновками належить М. Алі, який із співавтором аналізував взаємозв'язок ПІІ та бідності у Пакистані в проміжку 1973 – 2008 років. Використовуючи частку бідного населення як показник бідності, вони виявили, що притоки іноземного капіталу мали негативний вплив на зменшення бідності в Пакистані як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі [11].

Аналіз наукового доробку вітчизняних науковців свідчить, що оцінці різних аспектів впливу ПІІ на соціально-економічне становище України у попередні роки було присвячено десятки емпіричних досліджень. Втім, на погляд автора, у переважній більшості публікацій головний акцент робився на вивченні зв'язку іноземного капіталу з економічним зростанням України в цілому. Помітно меншою є кількість вітчизняних досліджень впливу іноземного інвестування на параметри розвитку людського капіталу, зокрема рівень добробуту громадян. О. Єрмакова, аналізуючи наслідки вкладення ПІІ в Одеській області, встановила, що частка іноземного капіталу у

валовому регіональному продукті Одещини мала сильний зворотний зв'язок з рівнем бідності у регіоні [12, с. 92]. І. Якушко дослідив вплив чистого притоку ПІІ як відсотку від ВВП та ще декількох параметрів іноземного капіталу на обсяг ВВП на душу мешканця України та рівень безробіття [13, с. 156]. Отримані дослідником результатами засвідчили відсутність істотного позитивного зв'язку між ПІІ, з одного боку, та подушним значенням ВВП та рівня безробіття, з іншого. Істотно вищою комплексністю оцінки наслідків залучення іноземних інвестицій для українського суспільства вирізняється дослідження Ж. Черноусової та О. Малявіної, згідно з яким на основі статистичних даних 2010-2020 років зафіксований позитивний зв'язок між приростом ПІІ та нерівністю доходів громадян держави, в той час як виявлена в ході аналізу залежність між ПІІ та рівнем бідності має від'ємний характер [14, с. 149].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми та формулювання цілей статті. Виходячи з наведеного аналізу закордонних досліджень та вітчизняних джерел, можна зробити висновок, що проблема суспільного впливу ПІІ в Україні, зокрема, в частині їх зв'язку з поширеністю бідності розроблена недостатньо глибоко, оскільки наявні дослідження акцентують увагу на окремих сторонах зазначеного питання, а їх результати не узгоджуються одне з одним. Зважаючи на це, завданнями даного дослідження було визначено емпіричне вивчення із застосуванням математико-статистичних методів кореляційного та причинного зв'язку між іноземним прямим інвестуванням та рівнем бідності населення в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. З методологічної точки зору, кореляцію іноземного капіталу та бідності в Україні пропонується вивчати через дослідження зв'язку варіації параметрів ПІІ та системи показників, що характеризують досягнення першої з Цілей сталого розвитку (Sustainable Development Goals – далі ЦСР), а саме – «Подолання бідності».

ЦСР є міжнародно визнаним орієнтиром для розвитку всіх країн світу, а в Україні вони закріплені на державному рівні як орієнтири для розроблення програмних та прогнозних документів. На думку автора, з початком повномасштабної війни в Україні, ЦСР не тільки не втратили актуальності, але й набули особливого значення як головний вектор післявоєнної реконструкції країни.

Утім, використання згаданих індикаторів затрудняється обмеженою доступністю історичних даних. Згідно із висновками експертів Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України (ІДСДІ), аналіз бідності за тривалий період в Україні ускладнений змінами у методах збору та обробки даних щодо доходів і соціально-економічного стану населення. Частина методик була скасована, інші вводилися, а публікація деяких даних припинилася. Як результат, динаміка певних показників простежується з 1999 року, тоді як для інших вона доступна лише за останні роки [15, с. 117]. Крім того, зважаючи на високий рівень диференціації доходів громадян країни, індикатори бідності більшою мірою відображають гостроту проблеми нерівності, однак менше говорять про загальну динаміку рівня добробуту населення в цілому. Виходячи з викладеного та наявності історичних даних, індикатори бідності доповнено темпом зростання реальних зарплат, а перелік показників для дослідження одержав наступний вигляд (Таб. 1).

Графіки квантилів, побудовані для вищезгаданих змінних після їх нормалізації, свідчать, що статистичний розподіл даних X_1 та X_2 близький до нормального, тоді як розподіл даних інших змінних істотно відрізняється від нормального. Ненормальність розподілу вихідних даних є підставою вважати недоцільним використання для аналізу кореляції зазначених змінних коефіцієнту Пірсона через можливість отримання некоректних результатів, зумовлених порушенням припущень цього методу. Водночас висновки фахівців в галузі економетрії [27, с. 296] свідчать, що більш прийнятним шляхом вивчення кореляції у таких випадках є застосування коефіцієнта рангової кореляції Спірмена.

Аналіз результатів тестів кореляції, проведених із застосуванням згаданого методу, засвідчив статистично значущу, помітну негативну кореляцію між часткою ПІІ у ВВП і часткою населення, чиї витрати менші від фактичного прожиткового мінімуму (X_1 - Y_2). Тобто скорочення участі іноземних інвесторів у роботі української економіки супроводжувалось розширенням частки зазначеної групи людей (Таб. 2).

Одночасно виявлено статистично значущу, високу позитивну кореляцію частки ПІІ у ВВП та бідного населення з витратами нижче 5,05 дол. США на день із використанням часового ряду 2005-2021 рр., складеного за даними Держстату, Рахункової палати та ІДСДІ

Таблиця 1

Показники для оцінки кореляції ПІІ та бідності в Україні, агреговані за відповідністю ЦСР та наявністю історичних статистичних даних

Показник	Позначка	Наявність історичних даних	Джерела вихідних даних
Пояснювані змінні			
Частка населення, чиї середньодушові еквівалентні сукупні витрати є нижчими за офіційно встановлений прожитковий мінімум, %	Y1	2000-2020 рр.	[16], [17]
Частка населення, чиї середньодушові еквівалентні сукупні витрати є нижчими за фактичний (розрахунковий) прожитковий мінімум, %	Y2	2001-2021 рр.	[15], [18]
Частка осіб, добове споживання яких є нижчим за 5,05 доларів США за ПКС, %*	Y3, Y4	1992-2022 рр. 2000-2005/2005-2022 рр.	[18], [19], [20], [21]
Частка бідних серед працюючих, чиє добове споживання у проміжку 3,65-6,85 дол. США за ПКС, %**	Y5	1992-2021 рр.	[22]
Частка витрат на харчування в сукупних витратах домогосподарств, %	Y6	2001-2021 рр.	[23]
Квінтильний коефіцієнт диференціації загальних доходів населення, разів	Y7	2001-2021 рр.	[26]
Темп зростання реальної заробітної плати, у % до попереднього року	Y8	1995-2020 рр.	[24]
Пояснюючі змінні			
Питома вага притоку ПІІ у ВВП, у %	X1	1992-2022 рр.	[25]
Темп зростання запасів ПІІ, у % до попереднього року	X2	1993-2023 рр.	[25], [26]
Темп зростання притоку ПІІ, у % до попереднього року	X3	1994-2023 рр.	[25], [26]
Темп зростання ВВП, у % до попереднього року	X4	1992-2023 рр.	[25]

* – Доступні два набори історичних даних, що не співпадають: повний від Світового банку – Y3, з 2000 року – агрегований за даними Держстату, Рахункової палати та ІДСДІ – Y4 (до 2005 р. розраховувався з використанням межі бідності 4,3 дол. США, після – 5,05 дол. США),

** – Набір даних є модельними оцінками експертів Міжнародної організації праці

Джерела: складено автором самостійно

Таблиця 2

Результати тестів кореляції показників питомої ваги ПІІ у ВВП та добробуту громадян

Показники	X1-Y1	X1-Y2	X1-Y3	X1-Y4	X1-Y5	X1-Y6	X1-Y7	X1-Y8
Коефіцієнт Спірмена	-0,033	-0,533	-0,274	0,730	-0,265	-0,321	-0,124	0,468
p-value	0,889	0,014	0,136	0,001	0,157	0,136	0,580	0,017
R2	0,001	0,284	0,075	0,533	0,070	0,103	0,015	0,219

Джерело: розраховано автором за допомогою пакету XLSTAT за [15], [16], [17], [18], [19], [20], [21], [22], [23] [24], [25], [26]

(X1-Y4). Тобто зменшення участі іноземного капіталу у розвитку країни супроводжувалось зниженням одного з параметрів, яким оцінюють рівень бідності. Кореляція ж частки ПІІ у

ВВП з цим же показником (X1-Y3), але розрахована на основі даних Світового банку, що охоплюють період 1992-2022 рр., – негативна, проте недостатньо статистично значуща.

Помірну й позитивну за напрямом, кореляцію зафіксовано між часткою ПІІ у ВВП та темпом росту реальної заробітної плати (X1-Y8).

Таким чином з 8-ми пояснюваних змінних лише 3 показали статистично значущий зв'язок з рівнем участі іноземного інвестування у розвитку країни. При цьому отримані результати суперечать один одному, а один з них викликає сумніви, оскільки дає суперечливі варіанти при зміні джерела вихідних даних й історичного періоду. Це змушує підійти до результатів тесту кореляції з обережністю та додатково перевірити вихідні дані.

Графічне відображення найдовшого, з доступних, часового ряду частки бідного населення Y3 дозволяє виявити ознаки структурного розриву даних (Рис. 1). Так, на скатерограмі явно спостерігається виокремлення у дві групи точок даних спостережень з 1992 по 2004 роки та з 2005 по 2022 роки.

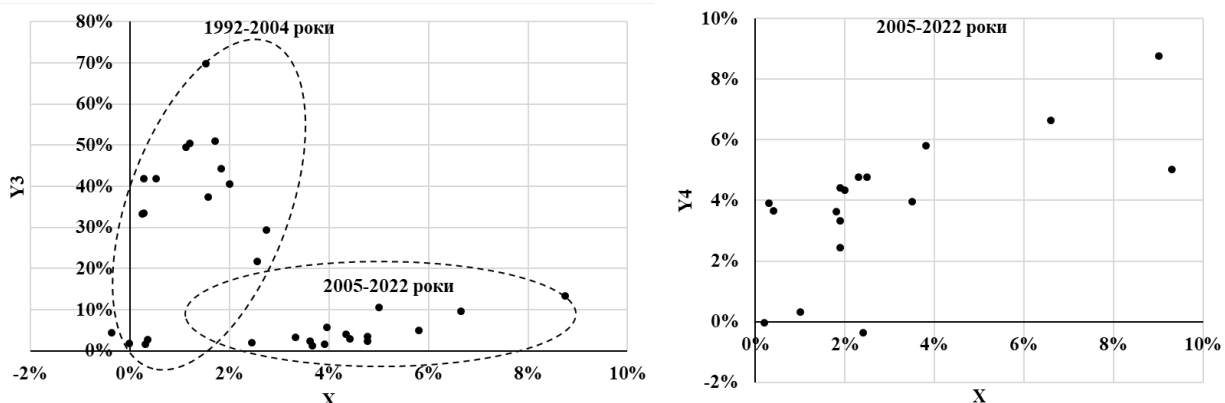
Коефіцієнт Спірмена, розрахований для X1 та Y3 (дані Світового банку) окремо для двох зазначених на Рис. 2 відрізків часу, склав у першому випадку -0,14, а p-value (0,65) перевищило рівень α (0,05), тобто цей зв'язок можна вважати статистично незначущим. Проте розрахований для другого періоду часу (2005-2022 рр.) коефіцієнт Спірмена виявився рівним 0,73 та збігся за силою та значенням з коефіцієнтом, розрахованим виходячи з даних Держстату, Рахункової палати та ІДСДІ за той же період часу.

Сегментування всіх часових рядів – їх обмеження періодом 2005-2022 рр. дало змогу виявити сильну позитивну та статистично значущу кореляцію частки ПІІ у ВВП (X1) із показником бідності серед працюючого

населення (Y5), а також помітну позитивну кореляцію із часткою населення із сукупними витратами нижчими за офіційний прожитковий мінімум (Y1) (Таб. 3). При цьому негативна кореляція з часткою тієї групи, чії витрати були нижчими за фактичний прожитковий мінімум (Y2), зменшилась до помірної, а p-value (0,096) перевищило рівень α (0,05), тобто цей зв'язок може бути визнаний статистично незначущим. Одночасно посилилась позитивна кореляція із темпом росту реальної заробітної плати (Y8).

Отримані результати свідчать на користь гіпотези про структурний розрив даних, причини якого, на думку автора, можуть лежати у двох площинах: методологічній – неоднорідність одного або кількох тимчасових рядів виникла через зміну міжнародними та/або національними органами методик збору вихідної інформації та її обробки; суспільно-економічній – зміна монотонності і напряму кореляції явищ, що спостерігаються, відбулась через якісні зміни цих явищ або інших, варіація яких, насправді, визначає динаміку перших.

На користь методологічної природи структурного розриву даних про рівень бідності свідчать думки, висловлені експертами ІДСДІ [15, с. 117]. Слід зазначити, що методичні зміни на межі 2004-2005 рр. торкнулися збирання та опрацювання інформації як Світовим банком, так і Держслужбою статистики [28]. Враховуючи масштаб суспільно-політичних змін, що охопили Україну в 2004-2005 рр. не можна повністю скидати з рахунків й можливість того, що вони призвели до якісних змін кореляції між бідністю та іноземним інвестуванням, однак з'ясування природи розриву

Рис. 1. Скатерограми часових рядів питомої ваги ПІІ у ВВП та частки осіб, добове споживання яких є нижчим за 5,05 доларів США за ПКС за даними Світового банку (з лівого боку) та за даними Держстату, Рахункової палати та ІДСДІ (з правого боку)

Джерело: збудовано автором за допомогою MS Excel за [18], [19], [20], [21]

Таблиця 3

Результати тестів кореляції показників питомої ваги ПІІ у ВВП та добробуту громадян у проміжку 2005-2022 рр.

Показники	X1-Y1	X1-Y2	X1-Y3	X1-Y4	X1-Y5	X1-Y6	X1-Y7	X1-Y8
Коефіцієнт Спірмена	0,613	-0,418	0,730	0,730	0,748	0,223	0,354	0,542
p-value	0,013	0,096	0,001	0,001	0,001	0,388	0,163	0,032
R2	0,376	0,175	0,533	0,533	0,560	0,050	0,125	0,294

Джерело: розраховано автором за допомогою пакету XLSTAT за [15], [16], [17], [18], [19], [20], [21], [22], [23] [24], [25], [26]

даних виходить за межі даного дослідження.

Необхідно визнати, що виявлена висока позитивна, статистично значуща кореляція частки припливу ПІІ у ВВП з декількома показниками бідності, в цілому, суперечить загальним положенням економічної теорії в тій частині, що ПІІ мають, навпаки, сприяти підвищенню рівня життя населення. Піддавши, з цієї причини, сумніву одержаний результат, можна було б розміркувати наступним чином. У математичному сенсі для скорочення частки припливу ПІІ у ВВП за постійного значення чисельника (припливу ПІІ) достатньо зростання знаменника – обсягу ВВП. Збільшення останнього, своєю чергою, через різні механізми, зокрема, перерозподіл через держбюджет та систему соціальних трансфертів, повинно сприяти зниженню кількості бідних. Таким чином, можна було б дійти висновку, що раніше виявлена позитивна кореляція спостережуваних показників більшою мірою зумовлена варіацією ВВП, ніж припливу ПІІ. Тому доцільно перевірити силу та напрям кореляції згаданих параметрів бідності з показниками, що характеризують окремо динаміку ВВП та ПІІ, результати чого зведені в окрему таблицю (Таб. 4).

Результати згаданих тестів свідчать про відсутність статистично значущої кореляції всіх показників бідності громадян крім темпу зростання реальної заробітної плати (Y8) з темпом зростання ВВП (X4). Той же висновок є справедливим для кореляції показників бідності з темпом приросту притоку ПІІ (X3). Однак у випадку з темпом приросту запасів ПІІ (X2) фіксується його кореляція із часткою населення із сукупними витратами нижчими за офіційний прожитковий мінімум (Y1), часткою бідного населення з витратами нижче 5,05 дол. США на день (за даними Держстату, Рахункової палати та ІДСДІ – Y4), квінтільним коефіцієнтом диференціації загальних доходів населення (Y7) й темпом зростання

реальної заробітної плати (Y8). Сила зазначеної кореляції зменшилась у порівнянні з тестами, в яких пояснюючою змінною була питома вага ПІІ у ВВП.

Таким чином, можна зробити висновок, що протягом 2005-2021 рр. в Україні зміна частки бідного населення, визначеної за кількома критеріями, мала тіснішу кореляцію з варіацією участі прямих іноземних інвесторів в економічному житті України (представлену динамікою частки ПІІ у ВВП), ніж зі змінними, що характеризують варіацію кількісних параметрів ПІІ та ВВП окремо.

Важливо відзначити, що отримані результати дають підстави говорити лише про статистичну кореляцію згаданих показників, але не про їх причинний зв'язок. Для дослідження останнього було використано тест причинності Гренджера щодо змінних, що показали найбільшу силу кореляції, тобто X1, Y4, Y5 та Y8. Змінні Y1 та Y3 за економічним змістом дублюють змінну Y4, тому не враховувались у тесті. Оскільки перевірка вихідних даних на стаціонарність частково дала негативний результат, вони були приведені до відповідності цій умові за допомогою Бокс-Кокс перетворення шляхом послідовного логарифмування та диференціювання першого порядку. На кожному з етапів отримані дані перевірялися на стаціонарність за допомогою тесту Дікі-Фулера (Augmented Dikey-Fuller Test).

Результати тестів Гренджера свідчать про наявність статистично значущого Гренджер-причинного зв'язку між часткою ПІІ у ВВП України, з одного боку, і часткою людей, визнаних бідними, серед усього населення та серед працюючих, з іншого боку (Таб. 5). Це підтверджує висновки, зроблені з урахуванням значень коефіцієнта Спірмена про наявність позитивної кореляції між зазначеними показниками. У той же час двоспрямований характер Гренджер-причинності говорить про складну природу виявленого зв'язку.

Таблиця 4

Результати тестів кореляції окремих показників ПІІ, ВВП з показниками бідності в Україні у проміжку 2005-2022 рр.

Показники	X2-Y1	X2-Y2	X2-Y3	X2-Y4	X2-Y5	X2-Y6	X2-Y7	X2-Y8
Коефіцієнт Спірмена	0,549	-0,267	0,395	0,521	0,463	0,063	0,543	0,630
p-value	0,030	0,299	0,118	0,034	0,063	0,813	0,026	0,011
R2	0,301	0,071	0,156	0,271	0,215	0,004	0,295	0,397
Показники	X3-Y1	X3-Y2	X3-Y3	X3-Y4	X3-Y5	X3-Y6	X3-Y7	X3-Y8
Коефіцієнт Спірмена	0,336	-0,321	0,176	0,286	0,312	-0,025	0,360	0,640
p-value	0,204	0,226	0,512	0,282	0,239	0,930	0,171	0,009
R2	0,113	0,103	0,031	0,082	0,097	0,001	0,129	0,410
Показники	X4-Y1	X4-Y2	X4-Y3	X4-Y4	X4-Y5	X4-Y6	X4-Y7	X4-Y8
Коефіцієнт Спірмена	0,255	0,012	0,189	0,231	0,262	0,060	0,345	0,653
p-value	0,340	0,966	0,467	0,371	0,308	0,820	0,176	0,007
R2	0,065	0,000	0,036	0,053	0,069	0,004	0,119	0,427

Джерело: розраховано автором за допомогою пакету XLSTAT за [15], [16], [17], [18], [19], [20], [21], [22], [23] [24], [25], [26]

Таблиця 4

Результати тестів кореляції окремих показників ПІІ, ВВП з показниками бідності в Україні у проміжку 2005-2022 рр.

Показники	X2-Y1	X2-Y2	X2-Y3	X2-Y4	X2-Y5	X2-Y6	X2-Y7	X2-Y8
Коефіцієнт Спірмена	0,549	-0,267	0,395	0,521	0,463	0,063	0,543	0,630
p-value	0,030	0,299	0,118	0,034	0,063	0,813	0,026	0,011
R2	0,301	0,071	0,156	0,271	0,215	0,004	0,295	0,397
Показники	X3-Y1	X3-Y2	X3-Y3	X3-Y4	X3-Y5	X3-Y6	X3-Y7	X3-Y8
Коефіцієнт Спірмена	0,336	-0,321	0,176	0,286	0,312	-0,025	0,360	0,640
p-value	0,204	0,226	0,512	0,282	0,239	0,930	0,171	0,009
R2	0,113	0,103	0,031	0,082	0,097	0,001	0,129	0,410
Показники	X4-Y1	X4-Y2	X4-Y3	X4-Y4	X4-Y5	X4-Y6	X4-Y7	X4-Y8
Коефіцієнт Спірмена	0,255	0,012	0,189	0,231	0,262	0,060	0,345	0,653
p-value	0,340	0,966	0,467	0,371	0,308	0,820	0,176	0,007
R2	0,065	0,000	0,036	0,053	0,069	0,004	0,119	0,427

Джерело: розраховано автором за допомогою пакету XLSTAT за [15], [16], [17], [18], [19], [20], [21], [22], [23] [24], [25], [26]

Висновки. Можливі причини позитивної кореляції та двоспрямованого Гренджер-причинного зв'язку між питомою вагою ПІІ у ВВП та часткою бідного населення можуть мати, на думку автора, як соціально-економічне пояснення, так й методологічне.

Перше може бути пов'язане з нерівномірністю розподілу переваг від ПІІ, коли здобутки від економічного зростання не доходять до бідних верств суспільства, а концентруються в руках вузького кола осіб або великих компа-

ній. В результаті, подібна ситуація може призводити до того, що розширення масштабів участі закордонного капіталу, в цілому, сприяє розвитку економіки, проте не спроможне забезпечити зниження рівня бідності і, навіть, підсилює його. Опосередковано ці висновки підтверджується результатами розрахунків ІДСД за даними вибірових обстежень умов життя українських домогосподарств. Згідно з ними «Україна за нерівністю, визначеною за заробітками, значно випереджає не тільки ті

Таблиця 5

Результати тестів гіпотез щодо наявності та напрямку Гренджер-причинного зв'язку між окремими показниками ПІІ та добробуту громадян України у проміжку 2005-2022 рр.

Лаг	Гіпотези		
	X1 → Y4	X1 → Y5	X1 → Y8
1	0,043	0,023	0,217
2	0,278	0,073	0,225
3	0,708	0,273	0,165
4	0,248	0,205	0,378
	Гіпотези		
	Y4 → X1	Y5 → X1	Y8 → X1
1	0,012	0,049	0,965
2	0,005	0,093	0,956
3	0,035	0,201	0,277
4	0,260	0,578	0,460

* – напівжирним зображені статистично значущі результати ($\alpha 0,05$).

Джерело: розраховано автором за допомогою пакету Xrealstats

країни, яким притаманна помірна або слабка нерівність, а навіть США, визнані країною з високою нерівністю. Так, заробітки 50% найбідніших платників податку в скандинавських країнах у 1970–1980 роках (період найнижчої нерівності) становили 35% загальних трудових доходів населення, в європейських країнах (2010 рік) – 30%, у США (2010 рік) – 25%, а в Україні (2015 рік) – лише 15%.» [29, с. 150].

Крім кількісних характеристик ПІІ важливу роль у визначенні характеру їх кореляції та Гренджер-причинності з параметрами бідності мають ще й зміни в якості закордонного капіталу. Йдеться про ту його частину, що потрапляє в Україну через схему "round-tripping". З 2010 по 2013 рік від 1/5 до половини припливу ПІІ в Україні фактично складала інвестиції українського бізнесу, які надходили за згаданою схемою. У 2016 році частка такого капіталу у притоці ПІІ сягнула майже 69%. У 2021 році приплив "round-tripping" ПІІ

відновився в абсолютному вимірі показників 2010-2013 років [30, с. 104]. «Round-tripping» ПІІ можуть шкодити економіці приймаючих країн, особливо тих, що розвиваються. Вони менш інноваційні порівняно зі «справжніми» ПІІ та маскуються під них, знецінюючи роль іноземного капіталу як джерела сучасних технологій, обладнання та ноу-хау. Відповідно, їх вплив на економічне зростання та добробут громадян є менш значним, що може пояснювати відсутність позитивного ефекту на зниження рівня бідності.

Двоспрямований характер виявленої Гренджер-причинності, згідно з дослідженнями провідних фахівців у галузі економетрії, може також свідчити про існування інших змінних, що мають визначальний вплив на параметри ПІІ та бідності, але не охоплені дослідженням [31, 32]. Така ймовірність відкриває нові перспективи для подальших досліджень, спрямованих на виявлення та аналіз цих прихованих впливів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- Gorg, H, Greenaway, Sir D. (2004) Much Ado about Nothing? Do Domestic Firms Really Benefit from Foreign Direct Investment? The World Bank Research Observer, no. 19(2), pp. 171-197
- Klein M, Aaron C. and Hadjimichael B. (2001) Foreign Direct Investment and Poverty Reduction. World Bank. Policy Research Working Paper № 2613, pp. 44. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/ar/715711468766466832/pdf/multi0page.pdf> (дата звернення: 30.07.2024)
- Sumner, A. (2005) Is foreign direct investment good for the poor? A review and stocktake, Development in Practice. no. 15(3-4), pp. 269-285. URL: <https://doi.org/10.1080/09614520500076183> (дата звернення: 31.07.2024)
- de Mello, L. (1997) Foreign Direct Investment in Developing Countries and Growth: A Selective Survey. Journal of Development Studies. no. 34, pp. 1-34. URL: https://www.researchgate.net/publication/215645560_Foreign_Direct_Investment_in_Developing_Countries_and_Growth_A_Selective_Survey (дата звернення: 02.08.2024)
- Meyer, K. (2004) Perspectives on multinational enterprises in emerging economies, Journal of International Business Studies. no. 35(4), pp. 259-276.

6. Hung, T. (1999). Impact of foreign direct investment on poverty reduction in Vietnam. IDS Program, GRIPS. URL: <https://gdforum.sakura.ne.jp/VDFTokyo/Doc/18TTHungPaper.pdf> (дата звернення: 05.08.2024)
7. Calvo, C, and Hernandez, M. (2006). Foreign Direct Investment and Poverty in Latin America. In Fifth Annual Postgraduate Conference. University of Nottingham, pp. 20. URL: <https://www.nottingham.ac.uk/gep/documents/conferences/2006/postgradconf2006/hernandez-postgradconf2006.pdf> (дата звернення: 06.08.2024)
8. Gohou, G, Soumare, I. (2010). Does Foreign Direct Investment Reduce Poverty in Africa and Are There Regional Differences? *World Development*. no. 40(1), pp. 75-95, URL: <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2011.05.014>. (дата звернення: 08.08.2024)
9. Aloui, Z, Mekki, H, Maktouf, S. (2024) Does governance matter to ensure significant effect of foreign direct investment on poverty reduction? Evidence from developing and emerging countries. *Transnational Corporations Review*. no. 16. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1925209924005849> (дата звернення: 15.08.2024)
10. Huang, C.-H, Teng, K.-F, Tsai, P.-L. (2010). Inward and outward foreign direct investment and poverty: East Asia vs. Latin America. *Review of World Economics*. *Weltwirtschaftliches Archiv*. no. 146(4), pp. 763-779. URL: <http://www.jstor.org/stable/40985500> (дата звернення: 17.08.2024)
11. Ali, M, Nishat, M. (2009) Do Foreign Inflows Benefit Pakistani Poor?, *The Pakistan Development Review*. no. 48(4), pp. 715-738. URL: <https://file.pide.org.pk/pdf/PDR/2009/Volume4/715-738.pdf> (дата звернення: 18.08.2024)
12. Єрмакова О., Скалаух А. Аналіз прямих іноземних інвестицій як фактора динамізації економічного розвитку Одеського регіону. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету: зб. наук. праць за ред.: М.Д. Балджи (голов. ред.)*. Одеса: Одеський національний економічний університет. 2016. № 5(237). С. 83-95.
13. Якушко І. Вплив іноземних інвестицій на загальноекономічну динаміку у контексті формування інвестиційної привабливості України. *Причорноморські економічні студії*. 2018. № 29. Частина 1. С. 153-159. URL: http://bses.in.ua/journals/2018/29_1_2018/34.pdf (дата звернення: 21.08.2024)
14. Черноусова Ж, Малявіна О. Дослідження залежності нерівності та бідності в Україні з прямими іноземними інвестиціями. *Економічний простір*. 2021. №176. С. 145-149. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/176-26> (дата звернення: 11.09.24) (дата звернення: 23.08.2024)
15. Лібанова Е.М, Черенько Л.М, Полякова С.В, Шишкін В.С, Реут А.Г, Когатько Ю.Л, Заяць В.С, Клименко Ю.А, Черніченко В.В, Васильєв О.А, Крикун О.І. *Бідність та нерівність в Україні під впливом COVID-19: підходи до оцінювання: монографія*. Київ: Нац. акад. наук. Укр. Ін-т демогр. та соц. дослідж. ім. М.В. Птухи, 2023. с. 203.
16. Державна служба статистики України – вебсайт. Диференціація життєвого рівня населення. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/gdvvg_rik/dvvg_u/duferen2006_u.htm (дата звернення: 26.08.2024)
17. Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи. Аналітична записка "Комплексна оцінка бідності та соціального відчуження в Україні за 2016-2018 роки". 2019. С. 25. URL: https://idss.org.ua/arhiv/Year_2018_Pov.pdf (дата звернення: 27.08.2024)
18. Національна платформа звітування за ЦСР (відкрита платформа ЦСР) – вебсайт. URL: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/1/> (дата звернення: 29.08.2024)
19. World Bank Group. Poverty and Inequality Platform. Washington, DC:World Bank. URL: <https://pip.worldbank.org/country-profiles/UKR> (дата звернення: 10.09.2024). (дата звернення: 30.08.2024)
20. Цілі Розвитку Тисячоліття – Україна 2013. Національна доповідь. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, ПРООН. Київ, 2013. С. 178 URL: https://idss.org.ua/monografii/2013_MDGs_Progress_Report_ua.pdf (дата звернення: 01.09.2024)
21. Рахункова палата. Звіт про результати аналізу виконання заходів з реалізації Стратегії подолання бідності. 2018. С. 94 URL: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2018/23-3_2018/Zvit_23-3_2018.pdf (дата звернення: 02.09.2024)
22. Міжнародна організація праці. ILOSTAT explorer – вебсайт. URL: https://rshiny.ilo.org/dataexplorer29/?lang=en&segment=indicator&id=EMP_2EMP_SEX_AGE_CLA_NB_A (дата звернення: 04.09.2024)
23. Державна служба статистики України – вебсайт. Структура сукупних витрат домогосподарств. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/gdvvg/ssv/arh_ssv_u.htm (дата звернення: 05.09.2024)
24. Державна служба статистики України – вебсайт. Статистичний збірник Праця України URL: https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/11/Arch_ru_zb.htm (дата звернення: 07.09.2024)
25. UNCTAD statistical portal: веб-сайт. URL: <https://unctadstat.unctad.org/datacentre/dataviewer/shared-report/e70808af-e97a-43d1-b365-e3d1592a539a> (дата звернення: 08.09.2024)

26. Національний банк України. Статистика зовнішнього сектору. URL: https://bank.gov.ua/files/ES/FDI_u.xlsx (дата звернення: 10.09.2024)
27. Bishara, A. and Hittner, J. (2017) Confidence intervals for correlations when data are not normal. *Behav Res.* no. 49, pp. 294-309. URL: <https://doi.org/10.3758/s13428-016-0702-8> (дата звернення: 11.09.2024)
28. Методологічні пояснення Державної служби статистики України. Дата оновлення: 1.07.2022. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/gdvdg_rik/dvdg_u/dvdg_met2007.html (дата звернення: 13.09.2024)
29. Лібанова Е.М. Бідність населення України: методологія, методика та практика аналізу: монографія. Київ: КНЕУ, 2008. 330 с.
30. Ватульов А., Грамотнев В. Вплив динаміки питомої ваги "round-tripping" ПІІ у структурі їх потоку на здатність ПІІ стимулювати економічне зростання в Україні. *Інвестиції: практика та досвід.* 2024. № 13. С. 101-108. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.13.101> (дата звернення: 16.09.2024)
31. Granger, C. W. J. (1969) Investigating Causal Relations by Econometric Models and Cross-Spectral Methods. *Econometrica*, no. 37(3), pp. 424-438.
32. Sims, C. A. (1972) Money, Income, and Causality. *The American Economic Review*, no. 62(4), pp. 540-552.

REFERENCES:

1. Gorg, H, Greenaway, Sir D. (2004) Much Ado about Nothing? Do Domestic Firms Really Benefit from Foreign Direct Investment? *The World Bank Research Observer*, no. 19(2), pp. 171-197
2. Klein M, Aaron C. and Hadjimichael B. (2001) Foreign Direct Investment and Poverty Reduction. *World Bank. Policy Research Working Paper* № 2613, pp. 44. Available at: <https://documents1.worldbank.org/curated/ar/715711468766466832/pdf/multi0page.pdf> (accessed: 30.07.2024)
3. Sumner, A. (2005) Is foreign direct investment good for the poor? A review and stocktake, *Development in Practice.* no. 15(3-4), pp. 269-285. Available at: <https://doi.org/10.1080/09614520500076183> (accessed: 31.07.2024)
4. de Mello, L. (1997) Foreign Direct Investment in Developing Countries and Growth: A Selective Survey. *Journal of Development Studies.* no. 34, pp. 1-34. Available at: https://www.researchgate.net/publication/215645560_Foreign_Direct_Investment_in_Developing_Countries_and_Growth_A_Selective_Survey (accessed: 02.08.2024)
5. Meyer, K. (2004) Perspectives on multinational enterprises in emerging economies, *Journal of International Business Studies.* no. 35(4), pp. 259-276.
6. Hung, T. (1999). Impact of foreign direct investment on poverty reduction in Vietnam. *IDS Program, GRIPS.* Available at: <https://gdforum.sakura.ne.jp/VDFTokyo/Doc/18TTHungPaper.pdf> (accessed: 05.08.2024)
7. Calvo, C, and Hernandez, M. (2006). Foreign Direct Investment and Poverty in Latin America. In *Fifth Annual Postgraduate Conference.* University of Nottingham, pp. 20. Available at: <https://www.nottingham.ac.uk/gep/documents/conferences/2006/postgradconf2006/hernandez-postgradconf2006.pdf> (accessed: 06.08.2024)
8. Gohou, G, Soumare, I. (2010). Does Foreign Direct Investment Reduce Poverty in Africa and Are There Regional Differences? *World Development.* no. 40(1), pp. 75-95, Available at: <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2011.05.014>. (accessed: 08.08.2024)
9. Aloui, Z, Mekki, H, Maktouf, S. (2024) Does governance matter to ensure significant effect of foreign direct investment on poverty reduction? Evidence from developing and emerging countries. *Transnational Corporations Review.* no. 16. Available at: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1925209924005849> (accessed: 15.08.2024)
10. Huang, C.-H, Teng, K.-F, Tsai, P.-L. (2010). Inward and outward foreign direct investment and poverty: East Asia vs. Latin America. *Review of World Economics.* *Weltwirtschaftliches Archiv.* no. 146(4), pp. 763-779. Available at: <http://www.jstor.org/stable/40985500> (accessed: 17.08.2024)
11. Ali, M, Nishat, M. (2009) Do Foreign Inflows Benefit Pakistani Poor?, *The Pakistan Development Review.* no. 48(4), pp. 715-738. Available at: <https://file.pide.org.pk/pdf/PDR/2009/Volume4/715-738.pdf> (accessed: 18.08.2024)
12. Yermakova, O., Skalaukh, A. (2016) Analiz pryamykh inozemnykh investytsiy yak faktora dynamizatsiyi ekonomichnoho rozvytku Odeskoho rehionu [Analysis of direct foreign investment as a factor of dynamization of the economic development of the Odesa region]. *Scientific bulletin of Odessa National University of Economics: coll. of science works edited by: M.D. Baldzhi (chief editor).* Odesa: Odesa National University of Economics. no. 5(237). P. 83-95.
13. Yakushko I. (2018) Vplyv inozemnykh investytsiy na zahalnoekonomichnu dynamiku u konteksti formuvannya investytsiynoyi pryvabyvosti Ukrayiny [The influence of foreign investments on general economic dynamics in the context of the formation of Ukraine's investment attractiveness]. *Prychornomorski ekonomichni studiyi.* No. 29. Part 1. P. 153-159. Available at: http://bses.in.ua/journals/2018/29_1_2018/34.pdf (accessed: 21.08.2024)

14. Chernousova, Z. and Maliavina, O. (2021) Doslidzhennya zalezhnosti nerivnosti ta bidnosti v Ukrayini z pryamymy inozemnymy investytsiyamy [Study of the dependence of inequality and poverty in Ukraine with foreign direct investment]. *Ekonomichniy prostir*. no. 176, pp. 145-149. Available at: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/176-26> (accessed: 11.09.24) (accessed: 23.08.2024)
15. Libanova, E., Cherenko, L., Polyakova, S., Shishkin, V., Reut, A., Kogatko, Yu., Zayats, V., Klymenko, Yu., Chernichenko, V., Vasiliev, O., Krykun, O. (2023) Bidnist ta nerivnist v Ukrayini pid vplyvom COVID-19: pidkhody do otsynuyannya [Poverty and inequality in Ukraine under the impact of COVID-19: approaches to assessment]. monohrafiya [a monograph]. Kyiv: National. Acad. of science Ukr, IDSR. 203 p. (In Ukrainian)
16. State Statistics Service of Ukraine – website. Differentiation of the standard of living of the population. Available at: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/gdvdg_rik/dvdg_u/duferen2006_u.htm (accessed: 26.08.2024)
17. Ptoukha Institute for Demography and Social Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine (2019) Analytical note on comprehensive assessment of poverty and social exclusion in Ukraine for 2016-2018. P. 25. Available at: https://idss.org.ua/arhiv/Year_2018_Pov.pdf (accessed: 27.08.2024)
18. National platform for reporting on the SDGs (open platform of the SDGs) – website. Available at: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/1/> (accessed: 29.08.2024)
19. World Bank Group. Poverty and Inequality Platform. Washington, DC:World Bank. Available at: <https://pip.worldbank.org/country-profiles/UKR> (accessed 10.09.2024). (accessed: 30.08.2024)
20. Millennium Development Goals – Ukraine 2013. National report. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine, UNDP. Kyiv. P. 178 Available at: https://idss.org.ua/monografii/2013_MDGs_Progress_Report_ua.pdf (accessed: 01.09.2024)
21. Accounting Chamber (2018) Report on the results of the analysis of the implementation of measures for the implementation of the Poverty Alleviation Strategy. P. 94. Available at: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2018/23-3_2018/Zvit_23-3_2018.pdf (accessed: 02.09.2024)
22. International Labor Organization. ILOSTAT explorer – website. Available at: https://rshiny.ilo.org/dataexplorer29/?lang=en&segment=indicator&id=EMP_2EMP_SEX_AGE_CLA_NB_A (accessed: 04.09.2024)
23. State Statistics Service of Ukraine – website. The structure of total household expenses. Available at: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/gdvdg/ssv/arh_ssv_u.htm (accessed: 05.09.2024)
24. State Statistics Service of Ukraine – website. Statistical collection of Labor of Ukraine Available at: https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/11/Arch_pu_zb.htm (accessed: 07.09.2024)
25. UNCTAD (2024) statistical portal. Available at: <https://unctadstat.unctad.org/datacentre/dataviewer/shared-report/e70808af-e97a-43d1-b365-e3d1592a539a> (accessed: 08.09.2024)
26. National Bank of Ukraine. External sector statistics. Available at: https://bank.gov.ua/files/ES/FDI_y.xlsx (accessed: 10.09.2024)
27. Bishara, A. and Hittner, J. (2017) Confidence intervals for correlations when data are not normal. *Behav Res*. no. 49, pp. 294-309. Available at: <https://doi.org/10.3758/s13428-016-0702-8> (accessed: 11.09.2024)
28. State Statistics Service of Ukraine (2022) Methodological explanations. Available at: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/gdvdg_rik/dvdg_u/dvdg_met2007.html (accessed: 13.09.2024)
29. Libanova, E.M. (2008) Bidnist naselennya Ukrayiny: metodolohiya, metodyka ta praktyka analizu [Poverty of the People in Ukraine: methodology, methods and analysis practise]. Kyiv: KNEU, P. 330
30. Vatulov, A., Hramotniev, V. (2024) Vplyv dynamiky pytomoyi vahy "round-tripping" PII u strukturi yikhpotoku na zdattist piistymulyuvaty ekonomichnezrostannya v Ukrayini [The impact of the dynamics of the specific weight of "round-trip ping" FDI in the structure of its flow on the ability of FDI to stimulate economic growth in Ukraine]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*. no. 13, pp. 101-108. Available at: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.13.101> (accessed: 16.09.2024)
31. Granger, C. W. J. (1969) Investigating Causal Relations by Econometric Models and Cross-Spectral Methods. *Econometrica*, no. 37(3), pp. 424-438.
32. Sims, C. A. (1972) Money, Income, and Causality. *The American Economic Review*, no. 62(4), pp. 540-552.